

τοις δ' ἐφθάσαμεν εἰς ἑπαυλιν, ὅπου εὕρομεν ὀλίγον ἄχυρον. Ἐν ᾧ δ' οἱ στρατιῶται ἡσυχολοῦντο φορτόνοντες αὐτὸ εἰς τὴν ἁμαξαν, ἐγὼ ἰστάμην πρὸ τῆς θύρας ὁμιλῶν πρὸς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες ἔκλαιον καὶ μᾶς παρεκάλουν νὰ μὴ τοῖς ἀφαιρέσωμεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχον, καὶ ὕβριζον τὸν Αὐτοκράτορα Ναπολέοντα ὅτι ἔφερε πάσας ταύτας τὰς συμφορὰς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν των. Ἐρωτηθέντες δὲ παρ' ἐμοῦ πῶς ἐψήφισαν ἐπὶ τῆς πανδήμου ψηφοφορίας (plébiscite,) μοὶ εἶπον ὅτι ὁ δήμαρχος τοῦ Μέτς ἐπροσπάθει νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ψηφίσωσι «Ναί,» ἀλλ' αὐτοὶ ἐψήφισαν «Οὐ.»

Η'.

Ἐν ᾧ δὲ συνωμιλοῦμεν, εἶδομεν αἴφνης εἰς τὸν ὀρίζοντα μεγάλην λάμψιν, καὶ ὁ κανονοβολισμὸς ἔγινε φοβερός. Τί συνέβαινεν; Ἐπυρπολεῖτο τὸ Μέτς; ἢ ἀπεπειρᾶτο ὁ στρατὸς ἡμῶν νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ ἐξ ἐφόδου; Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη εἶχεν ἤδη θεωρηθῇ ὡς ἀκατόρθωτος, καὶ ἂν περὶ αὐτῆς ἤδη ἐπρόκειτο, ἠθέλομεν ἀναμφιβόλως ἀπολέσει εἰς αὐτὴν χιλιάδας ζωῶν. Καὶ ἡμεῖς ἰστάμεθα ἐνταῦθα φορτόνοντες ἄχυρον ἀντὶ νὰ εἵμεθα εἰς τὴν μάχην! Ἐπηδήσαμεν ἀμέσως εἰς τοὺς ἵππους ἡμῶν, καὶ ἐμπρὸς πρὸς τὸ στρατόπεδον δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν ποδῶν αὐτῶν!

Ὅταν δ' ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, εὕρομεν τὰς σκηνὰς τοῦ

πεζικοῦ πυρπολουμένας, καὶ τὰς ἡμετέρας ἐντελῶς κενάς. Οὐδὲ εἷς ἄνθρωπος ζῶν νὰ μᾶς εἰπῇ ποῦ ἐπῆγον οἱ κάτοικοί των. Ἀφήσαμεν λοιπὸν ἐκεῖ τὴν ἁμαξάν, καὶ ἐξωρμήσαμεν καλπάζοντες εἰς ἀναζήτησίν των.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ κανονοβολισμοὶ ἠκούοντο ἐξ ἀριστερῶν, ταύτην ἐτράπημεν τὴν διεύθυνσιν διὰ τῶν ἀγρῶν. Ἦτον δὲ σκότος βαθὺ καὶ ὁ ἵππος μου ἐνέπεσεν εἰς βόθρον· εὐτυχῶς ὅμως τὸν ἀνειλκύσαμεν, καὶ ἐξελθόντες ἀμφοτέροι ἀβλαβεῖς, εὔρομεν τέλος ὁδὸν ἣτις μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν γέφυραν τῆς Μοζέλλης.

Ἐκεῖ δὲ εἶδομεν ἱππέα ἰστάμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἐγκαρσίως, καὶ ἐκλαβόντες αὐτὸν ὡς ἓνα τῶν ἡμετέρων ἀγροφυλάκων, τῷ ἐφωνάξαμεν νὰ ἐκχωρήσῃ ἐκ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκινήθη, καὶ ὁ μετ' ἐμοῦ ἀξιωματικὸς θυμωθεὶς ἤρχισε νὰ τὸν ὑβρίζει. Ἀλλ' οὗτος ἔλαβεν ἡσύχως τὸ πρᾶγμα μέχρις οὗ ἐφθάσαμεν πλησίον του. Τότε δὲ στραφεὶς μᾶς εἶπε· «Κύριοι, δὲν φαίνεσθε γνωρίζοντές με. Εἰμὶ ὁ στρατηγὸς Voynach.»

Ἐννοεῖται ὅτι τῷ ἐζητήσαμεν συγγνώμην διότι δὲν τὸν ἀνεγνωρίσαμεν καὶ διὰ τὰς συνεπειάς· μᾶς ἀπεκρίθη δὲ ὅτι βεβαίως εἶχομεν δίκαιον ἀποταθέντες πρὸς αὐτὸν αὐστηρῶς, διότι διέκοπτε τὴν ὁδὸν ἡμῶν· ἀλλ' ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο αὐτὸς μᾶλλον εἶχε δίκαιον, διότι τὰ πυροβόλα ἡμῶν θὰ ἐπέστρεφον τάχιστα, καὶ δὲν εἶχομεν ἀνάγκην νὰ σπεύσωμεν κατόπιν αὐτῶν. Μᾶς προσέθηκε δὲ ὅτι οἱ Γάλλοι εἶ-

χον ἐπιχειρήσει μεγάλην ἔξοδον, ὅτι ἐνικήσαμεν αὐτοὺς, ὅτι αἱ ἡμέτεραι κανονοστοιχίαι δὲν μετέσχον τῆς μάχης, διετάχθησαν ὅμως νὰ μείνωσιν εἰς τὴν θέσιν των μίαν ὥραν ἀκόμη, καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιστρέψωσιν. Ἀπεφασίσαμεν ἐπομένως νὰ ἐπιστρέψωμεν καὶ ἡμεῖς, φοβούμενοι ὅτι οἱ ἵπποι ἡμῶν δὲν θ' ἀνθέξωσι πλέον. Ἐφθασαν δὲ μετ' ὀλίγον καὶ τὰ πυροβόλα, καὶ οὕτω κατεκλίνθημεν κατακεκοπιακότες.

Ὀλόκληρον τὴν ἐπομένην ἐβδομάδα εἵμεθα πάντοτε ἐτοιμοπόλεμοι, διότι οἱ Γάλλοι ἐξηκολούθουν ἀδιακόπως μικρὰς ἐκδρομὰς, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τῆς Μοζέλλης, ὅπου ἐστάθμευσεν ἡ ἡμέτερα ἐθνοφυλακὴ (Landwehr). Ἡμεῖς δὲ, ὄντες ἐστρατοπεδευμένοι εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην, καὶ εἰς θέσιν ὑψηλοτέραν, ἐπεβλέπομεν μετὰ πλείστης περιεργείας τὰς συνεχεῖς ταύτας συγκρούσεις.

Μία δ' ἐξ αὐτῶν ἐκίνησεν εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν, διότι καθαρότατα διεκρίνομεν πάντα τὰ κινήματα τῶν Γάλλων, οἵτινες εἶχον προβῆ περαιτέρω τοῦ συνήθους. Ἐβλέπομεν δὲ ἄριστα τὰς γραμμὰς αὐτῶν, καὶ ἂν ὅχι ἕκαστον ἄνδρα, ἀλλ' ἕκαστον πυροβόλον, καὶ πῶς αἱ πρωσσικαὶ βόμβαι ἐνέσκηπτον μεταξὺ των καὶ τοὺς κατέστρεφον.

Περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς μάχης προέκυψαν αἰφνης ἐκ μικροῦ δάσους δύο κανονοστοιχίαι μυδροβόλων (mitrailleuses), καὶ ἤρχισαν μανιωδῶς νὰ πυροβολῶσι. Δὲν γνωρίζω ἦχον δυσαρεστότερον τοῦ τῆς μυδροβόλου. Εἶναι ὥς βαρὺς καὶ παρατεταμένος ῥόγχος,

ὅστις, καὶ ἀφ' οὗ τις πεισθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν δὲν εἶναι τοσοῦτον θανατηφόρος ὅσον νομίζεται κατ' ἀρχάς, ἔχει ὅμως πάντοτέ τι λίαν ἐρεθιστικὸν τῶν νεύρων. Δέκα δὲ βολαὶ τῶν ἡμετέρων κανονοστοιχιῶν ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἤρκεσαν ὅπως κατασιγάσωσιν αὐτάς, καὶ ἔληξεν οὕτως ἡ μάχη.

Περίεργον εἶναι ὅτι πᾶσαι τῶν Γάλλων αἱ ἐκδρομαὶ ἐγίνοντο εἰς τὴν δεξιάν ὄχθην. Πρὸς τὸ μέρος τοῦτο ἡ κοιλάς εἶναι εὐρυτέρα καὶ προσιτωτέρα, ὑποκειμένη δὲ καὶ μᾶλλον ἀμέσως ὑπὸ τὰ βαρέα πυροβόλα τοῦ φρουρίου S' Julien. Προσέτι δ' ἐφρουρεῖτο καὶ ὑπὸ τῆς ἐθνοφυλακῆς, ἣν ἴσως οἱ Γάλλοι ἐνόμιζον ὅτι ἐδύναντο εὐκολώτερον νὰ νικήσωσιν. Ἀλλ' ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, τὴν 1 Ὀκτωβρίου, διετάχθημεν ν' ἀλλάξωμεν θέσεις πρὸς τοὺς ἐθνοφύλακας· ὅχι ὅτι τὸ ἀρχηγεῖον ἐφοβεῖτο μὴ νικηθῶσιν ἐκεῖνοι· διότι οἱ ἄνδρες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐθνοφυλακὴν, καίτοι ὅλοι οἰκογενειάρχαι καὶ οὐχὶ πλέον νέοι, εἶχον ἀναπτύξει ἀνδρίαν ἡρώων, καὶ δείξει ὅτι ἦσαν στρατιῶται ἀνώτεροι οὐ μόνον τῆς Γαλλικῆς ἐθνοφυλακῆς (garde nationale), ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τῆς Γαλλίας. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ δοθῇ καὶ αὐτοῖς ὀλίγη ἀνάπαυσις, καὶ νὰ σωθῶσι τόσαι ζωαὶ πολύτιμοι εἰς τὰς οἰκογενείας των. Ἦτον δ' ἡ εὐχαρίστησις κοινὴ, καὶ αὐτῶν ὅτι ἐλάβανόν τινα ἀναψυχὴν, καὶ τῶν ἡμετέρων ὅτι ἐλάβανον ἀφορμὴν ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς μάχην.